

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

פרשת שבוע **כי תבוא תשע"ז**

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

עוד על אליאב שנפסל למלכות

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

בהמשך לדברינו בפרשת כי תצא, ננסה גם השבוע להמשיך ולהעמיק את ההסבר: מדוע בנו הבכור של ישי נפסל למלכות? לאחר המלחמה בעמלק והמעילה בחרם, מאס הקב"ה במלכות שאול ושלח את שמואל הנביא למשוח מלך חדש מבני ישי, בית הלחמי. הבן הראשון שהוצג בפני הנביא היה הבכור - אליאב. וז"ל הכתוב: "ויאמר יקוק אל שמואל עד מתי אפתה מתאבל אל שאול ואני מאסתיו מלך על ישראל מלא קרנך שקמן ולך אשלקך אל ישי בית הלחמי כי ראיתי בקנני לך... ויהי כבואם וירא את אליאב ויאמר אף נגד יקוק משיחו: ויאמר יקוק אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו כי לא אשר יראה האדם כי האדם יראה לעינים ויקוק יראה ללב" (שמואל א ט"ז א-ז).

א. מדוע הקב"ה מאס באליאב?
ב. האם ובמה לכאורה טעה שמואל הרואה?

לפי התרגום, שמואל אכן חשב שאליאב הוא אכן מתאים למלכות. וז"ל: "ויהי נת אליאב ואמר ביום פקין קדם יי משיחיה". רש"י צעד בעקבותיו ופירש: "ויאמר בלבו אך אמת הוא זה שהגון למלכות" (רש"י הוסיף את המילה בלבו, אולי כדי לשמור על כבוד שמואל הרואה, שהרי על פי פירושו הנוכחים לא ידעו מה אמר שמואל ומה ענה לו הקב"ה. לפירושו חסר מן הסיפור, מה אמר שמואל לישי על אליאב, וצ"ל שאנו יכולים להשלים את הפער מההקשר ומהפסוק הבא).

אם כן, מדוע לפירושו של רש"י לא נבחר אליאב?
עונה רש"י: "לפי שכעסן הוא כמה שנאמר ויחר אף אליאב בדוד" כמופיע בפרק הבא (שם י"ז כח).

דברי רש"י מבוססים על דברי הגמרא במסכת פסחים: "אמר רבי מני בר פטיש: כל שכועס, אפילו פוסקין עליו גדולה מן השמים - מורידין אותו. מנלן - מאליאב, שנאמר ויחר אף אליאב בדוד" (דף סו ע"ב).

על פי פירוש זה, אין מדובר בביקורת = תוכחה של הקב"ה כלפי שמואל הנביא, שהרי הקב"ה לא גילה לשמואל את העתיד בנקודה זו. כמו כן, נוכל ללמוד מכאן, כמה מגונה ומזיקה מידת הכעס, שהיא גם פוסלת מועמד שהיה יכול להיות מתאים, לתפקיד מלוכה.

הרד"ק מסביר בכיוון אחר: "פי' אמר בלבו או בפיו, כי חשב כי זה הוא המלך שצווהו האל למשוחו, לפי שהיה בכור בבני ישי ועוד כי ראהו יפה צורה וקומה כשאו, וחשב כי הקדוש ברוך הוא בוחר באנשים יפי קומה וצורה למלכות, כדי שיהא מוראו על העם... ובלבד שיהיה לבו טוב וישר".

תשובת הקב"ה הייתה: "אל תבט אל מראהו - בוחר לבות וכליות בני אדם ידע לבב אליאב כי איננו ישר... ומאסתיהו למלכות כי איננו הגון לפי לבבו".

לפי פירוש זה, אכן אליאב לא היה ראוי למלכות כלל וכלל ושמואל הנביא אכן, לא חזה זאת. גם לפירוש זה ניתן למצוא מקור בדברי המדרש. כאשר שאול ונערו הלכו לחפש את האתונות מספר הכתוב: "המה באו בארץ צוף ושאול אמר לנערו אשר עמו לכה ונשובה פן יהדל אבי מן האתונות ונדאג לנו: ויאמר לו הנה נא איש אלהים בעיר הזאת והאיש נכבד פל אשר ידבר בוא יבוא עתה ללכה שם אולי יגיד לנו את דרכנו אשר הלכנו עליה... לפנים בישאל פה אמר האיש בלכתו לדרוש אלהים לכו ונלכה עד הרה"ק כי לנביא היום יקרא לפנים הרה"ק... ויעלו העיר המה באים בתוף העיר והנה שמואל יצא לקראתם לעלות הבמה: ... ויגש שאול את שמואל בתוף השער ויאמר הגידה נא לי אי זה בית הרה"ק: ויען שמואל את שאול ויאמר אנכי הרה"ק עלה לפני הבמה ואכלתם עמי היום ושלחתיד בפקר וכל אשר בלבבך אגיד לך" (שם ט' ה-ט עיינו גם בדברינו לפרשיות מקצ' + ויגש תשע"ג).

מסביר המדרש: "רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי, אמר לו הקדוש ברוך הוא לשמואל, שמואל אתה רואה, אני מראך שאין את רואה, אימתי הראהו, בשעה שאמר לו מלא קרנך שמן וגו' ויהי בבואם וירא וגו' ויאמר ה' אל שמואל אל תבט אל מראהו ואל גבה קומתו כי מאסתיהו" (מדרש שמואל בבב) (פרשה יד ג).

לפי זה, אכן שמואל הנביא לא הקפיד על לשונו ושילם על כך בתוכחה שקיבל על מועמדותו של אליאב. למדנו עד כמה צריך לשקול כל מילה היוצאת מפינו, ולהיזהר אפילו מקמץ של גאווה. עם צדיקים כמו שמואל הרואה, הקב"ה מדקדק אפילו על חוט השערה.

הבה נתפלל דווקא בחודש אלול, כי נזכה לשמור על פינו, ונזכה למנהיגים נקיי כפים ואנשי המעלה כמו שמואל הנביא.

לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"נ ר' מאיר ז"ל בן יחזקאל שרגא ברכפלד	לע"נ מרת שרה ונגרובסקי ע"ה בת ר' משה זאב נלביע"י בתמוז תשע"ד	לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלביע"י ט' בכסלו תשס"ט
לע"נ ר' אליהו כרמל ז"ל נלביע"י חי באייר תשע"ו	לע"נ הרב שלמה מרזל זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע"י באייר תשע"א	לע"נ הרב ראובן אברמן זצ"ל חבר הנהלת 'ארץ חמדה' נלביע"י ט' בתשרי תשע"ו	לע"נ אסתר שמש ע"ה נלביע"י כי באב תשע"ז

לע"נ בן ציון גרוסמן נלביע"י כ"ג בתמוז תשע"ז
לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת היי"ד

חמדת האנציקלופדיה התלמודית

הפרשה באנציקלופדיה התלמודית

"וְלִקְחָתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תֵּבֵיא מֵאֶרֶץ אֲשֶׁר יִקְנֶה אֱלֹהֶיךָ נְתַן לְךָ וְשָׂמֶת בְּטָנָא וְהִלַּכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְקֹנֶה אֱלֹהֶיךָ לְשֹׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם, וּבָאתָ אֶל הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הָהֵם וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִגְדַּתִּי הַיּוֹם לַיְקֹנֶה אֱלֹהֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְקֹנֶה לְאַבְתָּיִנוּ לְתֵת לָנוּ" (כו, ב"ג)

ביכורים

כיצד נראתה הבאת בכורים בזמן שבית המקדש היה קיים?

מדוע אין מביאים בכורים לירושלים היום?

המצוה. מצות עשה להביא למקדש בכורים מפירות שגדלו מאדמתו, שנאמר (שמות כג יט; שם לד כו): רֵאשִׁית בְּפֹרֵי אֲדָמְתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹקֶיךָ (רמב"ם בכורים פ"ב ה"א), והם נתונים לכהנים אחר הנחתם בעזרה (תוספתא חלה פ"ב; בבא קמא ק"א; רמב"ם בכורים פ"א ה"ה והי"ד).

ההפרשה. כיצד מפרישים הבכורים? יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, אשכול ענבים שביכר, רימון שביכר, קושרו בגמי ואומר: הרי אלו בכורים (בכורים פ"ג מ"א; רמב"ם בכורים פ"ב ה"ט). לא הפרישם במחובר ולא קרא להם שם ותלשם, הרי זה מפריש אחר שנתלשו (רמב"ם שם).

ההעלאה. כיצד מעלים את הבכורים? כל העיירות שבמעמד מתכנסות לעיר של המעמד (בכורים פ"ג מ"ב; רמב"ם פ"ד ה"ז), כדי שלא יעלו יחידים, שנאמר (משלי יד כח): בָּרַב עַם הִדְרַת מֶלֶךְ (רמב"ם שם, וע"י להלן פרשת וזאת הברכה). ולנים ברחובה של עיר (בכורים שם; רמב"ם שם), ולא היו נכנסים לבתים מפני חשש של אוהל הטומאה (תוספתא שם פ"ב וירושלמי שם פ"ד ה"ה בשם ר' חלפתא; רמב"ם שם). ובשחר הממונה אומר: קומו ונעלה ציון אל ה' אֱלֹקֵינוּ (ירמיה לא ה). והשור הולך לפניו, וקרניו מצופות זהב, ועטרה של זית בראשו (בכורים שם מ"ב ומ"ג; רמב"ם שם), להודיע שהבכורים הם משבעת המינים (רמב"ם שם), והזית הוא הנאה שבאילנות (פירוש המשניות לרמב"ם שם), והשור יקרב שלמים (ירושלמי שם, ועיי"ש שיש אומרים שקרב עולה לקיץ המזבח). והיחיד מביא גדי במקום שור (ירושלמי שם). והחליל מכה לפניו עד שהם מגיעים קרוב לירושלים (בכורים שם; רמב"ם שם). והם הולכים וקוראים: שְׂמֹחֵתִי בְּאֵמְרֵי לַי בֵּית ה' נִלְךְ (תהלים קכב א) בכל הדרך (ירושלמי שם; רמב"ם שם). לא היו מהלכים כל היום אלא שני חלקי היום בלבד (תוספתא פ"ב; רמב"ם שם), שבערב לא היו הולכים, משום שקשה לשמור הבכורים בערב בטרה (מנחת בכורים לתוספתא שם).

הגיעו קרוב לירושלים שלחו לפניו שלוחים להודיע לאנשי ירושלים, ועטרו את בכוריהם. והפחים והסגנים והגזברים יוצאים לקראתם מירושלים. ולפי כבוד הנכנסים היו יוצאים (בכורים שם; רמב"ם שם), אם באו רבים יוצאים הרבה, ואם מעט מעט (רמב"ם שם ע"פ ירושלמי שם). משנכנסו כולם לירושלים היו קוראים (תהלים שם ב): עֲמֻדוֹת הַיָּם רִגְלֵינוּ בְּשַׁעֲרֶיךָ יְרוּשָׁלַם (ירושלמי שם; רמב"ם שם). וכל בעלי אומניות שבירושלים עומדים מפניהם ושואלים בשלומם: אחינו אנשי מקום פלוני באתם לשלום (משנה שם; רמב"ם שם. ובמלאכת שלמה שם: בואכם לשלום). הגיעו להר הבית, נוטל כל אחד סלו על כתפו ואומרים: הֲלָלוּ יְהוָה הֲלָלוּ אֵל בְּקִדְשׁוֹ הֲלָלוּהוּ בְּרִקְיעַ עֲזָזוֹ וגו' עד כֹּל הַנְּשָׁמָה תְהַלֵּל יְהוָה הֲלָלוּ יְהוָה (תהלים קג). והם מהלכים בהר הבית וקוראים עד שמגיעים לעזרה, הגיעו לעזרה דברו הלוי בשיר (ירושלמי שם; רמב"ם שם).

הבאתם. כל המביא בכורים חייב להביאם בכלי, שנאמר כאן: וְשָׂמֶת בְּטָנָא, מלמד שטעונים כלי (ספרי שם; רמב"ם פ"ג ה"ז). העשירים מביאים בכוריהם בכלים של כסף ושל זהב (בכורים פ"ג מ"ח), וכלי המתכת מחזיר הכהן לבעלים (רמב"ם שם), והעניים מביאים אותם בסלי נצרים של ערבה קלופה, וגם הכלים ניתנים לכהן (משנה שם; רמב"ם שם).

המביא את הבכורים יש לו רשות ליתנם לעבדו ולקרובו בכל הדרך עד שמגיע להר הבית (תוספתא פ"ב; רמב"ם פ"ג ה"יב). הגיע להר הבית נוטל הוא בעצמו הסל על כתפו, ואפילו הוא מלך גדול בישראל, ונכנס עד שמגיע לעזרה (משנה פ"ג מ"ד ותוספתא שם; רמב"ם שם). ושם הוא קורא את הוידוי, שמצות עשה להתודות על הבכורים במקדש בשעה שמביאים. בשעה שהסל על כתיפו הוא אומר: הִגְדַּתִּי הַיּוֹם לַה' אֱלֹקֶיךָ כִּי בָאתִי אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְתָּיִנוּ לְתֵת לָנוּ (כאן), ומוריד הסל מעל כתפו ואוחז בשפתיו, והכהן מניח ידו תחתיו ומניף (בכורים שם; רמב"ם שם). ואחר כך הוא קורא: אֲרָמִי אֲבָד אֲבִי וגו' עד שגומר כל הפרשה (כאן ה-י). ומניחם בצד המזבח, בקרן דרומית מערבית, בדרומה של קרן, ומשתחוה ויוצא (רמב"ם שם ע"פ בכורים שם וירושלמי).

כשם שהבכורים טעונים תנופה, כך הם טעונים קרבן - שלמים (רמב"ם פ"ג ה"יב ע"פ ירושלמי פ"ג ה"ב) - ושיר (רמב"ם שם ע"פ בכורים פ"ב מ"ד). קריאת השיר היתה משהגיעו לעזרה, שהיו הלויים קוראים המזמור (תהלים ל): אֲרוּמְמָה ה' כִּי דָלִיתַנִּי וגו' (בכורים פ"ג מ"ד; רמב"ם שם ה"ג), כשהכהן לקח הטנא מידו (ר"ש שם).

בזמן הזה. אין בכורים נוהגים אלא בפני הבית (בכורים פ"ב מ"ב), שנאמר: (שמות כג יט; שם לד כו): רֵאשִׁית בְּפֹרֵי אֲדָמְתְךָ תָּבִיא בֵּית ה' אֱלֹקֶיךָ (תוספתא שקלים פ"ג; רמב"ם בכורים פ"ב ה"א), כל זמן שיש לך בית יש לך בכורים, אין לך בית אין לך בכורים (תוספתא שם), ועוד שנאמר: וְהִנִּיחוּ לְפָנַי מִזְבַּח ה' אֱלֹקֶיךָ (כאן ד), כל זמן שיש לך מזבח יש לך בכורים, וכל זמן שאין לך מזבח אין לך בכורים (ספרי שם). אף אם הקדיש בכורים בזמן הזה, לא חלה עליהם קדושה כלל והם חולין (תוסי' מכות יט א ד"ה מה)¹.

¹ מתוך ע' בכורים, כרך ג, פרקים א, ד, ו, ז

מתפללים לרפואתם השלימה של:		
הרב אביחי ניסן בן חיה	רועי משה אלחנן בן ג'ינה דְּבָרָה	אליעזר יוסף בן חנה ליבא
דוד חיים בן רסה Rassa	יהושפט יחזקאל בן מילכה	ליליאן בת פורטונה
אורנית מרים בת דליה	יהבית יהודית בת תירצה	יפה בת רחל יענטע
בתוך שאר חולי עם ישראל		

Mexico City, Mexico

מקסיקו סיטי, מקסיקו

כסלו תשנ"ב

פתיחת חנות לממכר מזון כשר על-ידי יהודי המנהל רשת מסעדות המוכרות מזון טרף

שאלה

במרכז הספורט היהודי קיימת זה שנים רבות מסעדה טרפה שהיא חלק מרשת מסעדות שבעיר בשם "ליניס". רשת זו הינה בבעלות של יהודים. מלבד המסעדה הזאת קיים גם שירות קייטרינג כשר בהשגחתנו, המקיים אירועים כמו בריתות, חתונות, בר מצוות. וכן "בופט כשר" בימי ראשון. בימים אלה פנה אלי הבעלים של חברת "ליניס", בעלי המסעדה הטרפה, וביקש לקבוע באזור מרכז הספורט נקודת-מכירה של מוצרים כשרים, כגון סנדביצ'ים, קפה, עוגות וארוחות קלות, וזאת על ידי חברה נפרדת מן הרשת הנ"ל, עם משגיח תמידי ועם התחייבות לנהל את המקום ללא כל מגע עם המסעדה הטרפה, אם כי באותה הבעלות. כאמור, קיים במקום קייטרינג כשר, אך מבחינה פורמאלית יש זכות לבעלי המסעדה הטרפה להקים את הנקודה הנ"ל, ורק אם אתנגד לכך, יעבירו את הזכות לקייטרינג הכשר. ברצוני לשאול: מה דעתכם בנדון, והאם יש מקום להתיר הפעלת נקודת-מכירה של ארוחות קלות כשרות, גם אם הבעלים סוחרים באוכל בלתי-כשר?

תשובה

הדרך העדיפה לפתרון הבעיה היא בהפעלת החנות או נקודת-המכירה באמצעות הקייטרינג הכשר. אם בשל התנאים המיוחדים בקהילתך אין אפשרות לכך, ניתן לפתוח את החנות או נקודת-המכירה כחלק מרשת חנויות "ליניס" ולמקמה במרכז הספורט, גם כדי להציל נפשות יהודיות רבות ממאכלות אסורות¹, בתנאים הבאים:

א. נקודת-המכירה תהיה מחוץ לחדרים או האולמות של המסעדה שאינה כשרה²;

ב. יש להבדיל בין שתי החנויות "ליניס", הכשרה והטרפה, על-ידי סימן הנראה לכל מי שנמצא מחוץ לחנות³, באחת מן הצורות הבאות: 1. הטוב ביותר על-ידי שלט האומר: "מסעדה כשרה של ליניס", 2. תעודת הכשר הנראית מבחוץ. 3. ההשגחה תהיה תמידית, כדי להבטיח שלא יוכנסו מוצרים מהחנויות האחרות של הרשת⁴.

אם הרב חושש לבעיה של השגת גבול או יורד לאומנות חבירו, יכתוב לנו את כל הפרטים, ונשתדל לענות תשובה מפורטת על פיה.

¹ שו"ת "אגרות משה", (יורה דעה ח"א סי' נב): "זכות גדול הוא להציל אלפי נפשות ממאכלות אסורות, ואף למנוע מרשעים מה שאפשר שלא יעברו על איסורים, הוא מצוה גדולה... גם מחוייבים אנחנו למנוע מהם איסורים כפי שאפשר".

² שו"ת "אגרות משה" (יורה דעה ח"ב סי' ג): אם המטבח הכשר בתוך המקום שמוכרים בו טריפות: "צריך לידע בברור שאין מוכרים טרף לישראל, וזה אי אפשר".

³ שו"ת "אגרות משה" (אורח חיים ח"ב סי' מ): שתי בעיות בעניין זה:

א. מצד הקונה, שהרי אסור להיכנס לחנות המוכרת מוצרי טריפה ולקנות שם אפילו מוצר כשר, מפני החשד. וגם בשעת הדחק, כגון במקום שמצטער מאוד, יש לעשות כל פעולה כדי להסיר החשד, כגון להודיע לאנשים שעמו את סיבת הכניסה והקנייה של המאכל הכשר במקום זה.

ב. מצד החובין להבחין ברורה בין החנות המוכרת מוצרים כשרים בלבד, לבין חנות שאיננה עומדת בקריטריונים אלה, כדי למנוע מכשלה.

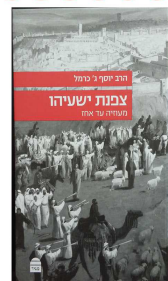
⁴ עיין בשו"ת "אגרות משה" (יורה דעה ח"א סי' נב) שהמשגיח צריך למנוע כל אפשרות, אפילו להימצאות מאכל בלתי-כשר בחנות, ק"ו באשר למכירתו.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרניך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

גם אני מאשר:
הרב שאול ישראלי

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית, תקופה של ציפייה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפציע שוב רק בימיו של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטורי זה בתולדות עמנו: עוזיה, המלך שדרש את האלוהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה